

A GVH MŰKÖDÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ JÓLÉTI HASZON MÉRTÉKÉRŐL (EX-ANTE IMPACT ASSESSMENT)

**Versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel,
valamint fúziókkal foglalkozó eljárások, 2008-2012.**

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL

2013.05.10.

1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenyt védő tevékenysége révén a fogyasztóknál anyagi előny jelentkezik, mely legalább részben számszerűsíthető. Erre szolgál az úgynevezett *ex-ante impact assessment*, mely egyszerűen alkalmazható és átfogó képet nyújtó módszereket használ, miáltal hozzávetőleges, de összességében nem túlzó eredményt ad. E dokumentum és mellékletei a GVH által végzett *ex-ante impact assessment*-et és eredményét mutatják be.
2. A GVH a 2008-2012. időszakban lezárt, versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaélésekkel, valamint fúziókkal foglalkozó versenyfelügyeleti eljárásai nyomán jelentkező közvetlen haszon – részleges – számszerűsítését végezte el. Eszerint **a fogyasztók legalább 58 milliárd forintot^a takarítottak meg az említett időszakban a GVH működésének köszönhetően.**
3. A kapott összeg óvatos becslés eredménye, ami azon a feltevésen alapul, hogy a GVH közbelépése nélkül – vagyis a jogsértő magatartások folytatódása, illetve a verseny jelentős csökkenéséhez vezető fúziók megvalósulása esetén – az érintett termékek és szolgáltatások „csupán” 10%-kal és „csupán” két éven át lettek volna drágábbak, mint egyébként. Ezen kívül, módszertani korlátok miatt az összeg csak a GVH bizonyos tevékenységeit, és ezek hasznának is csak egy részét veszi figyelembe: nem tartalmazza – többek között – a fogyasztóvédelmi eljárásokból származó hasznot, vagy az elrettentés hatását, és az olyan szélesebb értelemben vett előnyöket sem, mint a verseny versenyképességet fokozó hatása. **A tényleges haszon tehát valószínűleg meghaladja az itt kimutatottat**, akár annak többszöröse is lehet.
4. **Az így kimutatott haszon több, mint négyszerese a GVH teljes költségvetésének** (azonos időszakban).^b Vagyis az említett időszakban a GVH-ra fordított társadalmi kiadás csak ezen eljárások révén is többszörösen megtérült. Ez 103%-os éves megtérülési rátának felel meg. Figyelembe véve, hogy a kimutatott haszon kisebb a ténylegesnél, a GVH fogyasztók szempontjából vett „megtérülési rátája” még magasabb.
5. A számszerűsítéshez a GVH az élenjáró külföldi versenyhatóságok által kifejlesztett és használt kereteket vette át. A kiindulópont az, hogy az erősebb verseny általában alacsonyabb egyensúlyi árakat eredményez, és ezért a versenyt indokolatlanul korlátozó magatartások, valamint a verseny jelentős csökkenéséhez vezető fúziók következtében a fogyasztók magasabb árakkal szembesülnének, ami számukra veszteséget okozna. Ha azonban a GVH közbelépése megghiúsítja az ilyen magatartásokat és fúziókat, akkor az említett káros hatás (a továbbiakban már) nem jelentkezik. A GVH tevékenységéből származó haszon így azonos a megelőzött káros hatás mértékével, amely a

^a 58 598 millió Ft, 2013-as áron (197 millió EUR, 262 millió USD), millióra kerekítve.
2013.05.10-i állapot ((A) melléklet A.58. bekezdés).

^b 14 235 millió Ft, 2008-2014 összesen, 2013-as áron, millió Ft-ra kerekítve (a GVH Országgyűlés számára készített beszámoló alapján). A pontos arány 4,12.

GVH tevékenysége nélkül bekövetkezett volna.^c A számszerűsítés módját az (A) melléklet ismerteti részletesen, míg a számítás szempontjából releváns eljárások listáját a (B) melléklet tartalmazza.

6. A GVH-t nem kötelezi jogszabály a tevékenységéből származó anyagi haszon számszerűsítésére. A GVH azonban törekszik a világ élenjáró versenyhatóságainak munkája révén kialakuló legjobb gyakorlatok követésére. Ilyennek tekinthető a törekvés a versenyhatóságok tevékenységét jellemző hagyományos, úgynevezett *output* típusú mutatók kiegészítésére úgynevezett *outcome* típusú mutatóval, az *ex-ante impact assessment* révén. Előbbiek – például az eljárások száma vagy a bírságok nagysága – azt mutatják, hogy a versenyhatóság mit *végzett* a verseny védelméért. Utóbbi ezzel szemben azt kívánja megragadni – ha tökéletlenül is – hogy a versenyhatóság *mit ért el*, a verseny védelmében, illetve működése végső célját, a fogyasztói jólétet illetően.

7. Az eredmény értelmezésekor szükséges tekintetbe venni, hogy *ex-ante impact assessment*-ből származik. Ennélfogva **a számszerűsítés célja** nem több, mint **a GVH munkája révén a fogyasztóknál jelentkező anyagi haszon létének, valamint minimális nagyságrendjének érzékeltetése**, ahhoz képest, mintha a GVH nem létezne, **és módszere is ennek megfelelően lett kialakítva. Ettől eltérő célú felhasználásra a kapott eredmény módszertani okokból nem alkalmas.** Így – többek között – alkalmatlan egyedi esetekben kifejtett versenyhatás, vagy polgári jogi értelemben vett kár létének vagy hiányának igazolására, nagyságának meghatározására, a GVH eredményességének, hatékonyságának, szakmai munkája minőségének, prioritásainak, vagy az általa alkalmazott elemzési és beavatkozási módszerek minősítésére, és alapvetően nem alkalmas időbeli vagy térbeli összehasonlításra.^d

^c Hasonlóan ahhoz, ahogy a tűzoltóság működéséből származó haszon is azonosnak tekinthető azoknak a (többlet)károknak a mértékével, amelyek egy tűzoltóság nélküli világban bekövetkeznének.

^d Vö. (A) melléklet A.60-62. bekezdés.

(A) MELLÉKLET

A SZÁMSZERŰSÍTÉS MÓDSZERE

2013.05.10.

1. Bevezetés

A.1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenyt védő tevékenysége révén a fogyasztóknál anyagi előny jelentkezik. Ennek az anyagi előnynek a láthatóvá tételére szolgál a GVH tevékenységéből származó jóléti haszon számszerűsítése (*ex-ante impact assessment*). E dokumentum/melléklet a – részleges – számszerűsítés GVH által használt módszerét, valamint az eredmények közreadásának módját mutatja be.

A.2. Az ismertetett módszer a 2008-2012. időszakban lezárt, a fúziókkal, valamint a versenykorlátozó megállapodásokkal és az erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárásokból származó közvetlen anyagi hasznról ad képet.¹ A számszerűsítés módszerének kialakításakor meghatározó volt (i) az igény az egyszerű alkalmazhatóságra és (ii) az átfogó kép nyeresére, (iii) a leegyszerűsítések ebből fakadó szükségessége, valamint (iv) a konzervatív eredményekre törekvés;² továbbá (v) a GVH nagyban támaszkodott külföldi példákra.³ A számítási módszer, valamint a mögötte álló megfontolások e részletes bemutatásának célja a GVH által végzett *ex-ante impact assessment* átláthatóságának biztosítása és ezen keresztül hitelességének erősítése.

A.3. A bevezetést követő rész tárgyalja a módszer szélesebb kereteit, ideértve annak koncepcióját és legfontosabb elveit, valamint a számítás alapképletét. A harmadik rész a kereteket konkrétumokra váltó feltevéseket és döntési szabályokat részletezi, míg a negyedik rész a módszer alapvető jellemzőit összegzi.

2. Módszertani keretek

A.4. A verseny korlátozása – így valamely a versenyt indokolatlanul korlátozó piaci magatartás vagy fúzió – veszteséget okoz a fogyasztóknak. Ha a GVH fellépése nyomán ezek meghiúsulnak, akkor a belőlük származó veszteség sem jelentkezik. Az így megelőzött veszteség a GVH tevékenységéből eredő fogyasztói haszon, amely a GVH munkája nélkül nem állna elő. Ez a módszer kiindulópontja.

A.5. A számítás azon eljárásokat veszi figyelembe, amelyekben a GVH megelőzte vagy megszakította a verseny korlátozását. Ezek azok az esetek, melyekben sor került GVH beavatkozásra és feltehető, hogy e nélkül a fogyasztók (további) anyagi veszteséget szenvedtek volna el a verseny korlátozott volta következtében megemelkedett árak miatt.

¹ Ezek a versenytörvény (1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról) IV-VI. fejezetei alapján lefolytatott eljárások.

² Leegyszerűsítve az eredmény akkor konzervatív, vagy óvatos, ha inkább kisebb, mint nagyobb a tényleges haszonnál. Konzervatív eredmények esetén valószínűtlen, hogy a kimutatott haszon megalapozatlanul nagy lenne. A módszer óvatossága abban nyilvánul meg, hogy több azonosan megalapozott számítási lehetőség közötti választáskor, kétség esetén, a kisebb haszon irányába mutató lehetőséget választja (Vö. 48. lábjegyzet).

³ Ezekről bővebb információ található a 4. Alapvető jellemzők című részben.

A.6. Az eljárásokból fakadó haszon számszerűsítésének képlete:

$$\begin{aligned} \text{Közvetlen haszon} &= \\ &= \text{Megelőzött káros hatás} = \\ &= \text{Érintett forgalom} \times \text{Áreltérés} \times \text{Várható időtartam} \end{aligned}$$

Ahol:

Az „érintett forgalom” a jogsértéssel érintett forgalom, vagyis az a forgalom, amelynek tekintetében korlátozódna a verseny (a GVH beavatkozásának hiányában). Fúziók esetében ugyanez a beavatkozáshoz vezető versenyaggállal összefüggő forgalom.

Az „áreltérés” a jogsértés vagy a fúzió miatti áremelkedés mértéke (amely a GVH beavatkozásának hiányában bekövetkezne).

A „várható időtartam” a jogsértés (további) fennmaradásának várható hossza, vagyis az az időtartam ameddig a magasabb ár (a továbbiakban) várhatóan érvényesült volna (a GVH beavatkozásának hiányában). A tapasztalatok alapján feltehető ugyanis, hogy a magatartás nem tartana örökké (például egy kartell destabilizálódhat). Fúziók esetében a „várható időtartam” egy korrekciós idő, amit követően a piac várhatóan megoldja a versenyproblémát (például új szereplők piacralépésével).

A.7. Eszerint valamely eljárásból származó közvetlen haszon attól függ, hogy a GVH beavatkozása nélkül a verseny korlátozása mekkora forgalom tekintetében, mekkora áremelkedést, milyen hosszú ideig okozott volna a fogyasztók számára. A haszon pénzben kerül kifejezésre.

A.8. Így az eredmény a GVH tevékenységéből eredő közvetlen hasznot érzékelteti a fúziókkal, valamint a versenykorlátozó megállapodásokkal és az erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárásokra vonatkozóan.⁴

3. Feltevések és döntési szabályok

A.9. A számítási módszer számos egyszerűsítő feltevést és döntési szabályt tartalmaz, melyek a fentieket konkretizálják.

⁴ A GVH egyéb eljárásokat is lefolytat (többek között fogyasztóvédelmi eljárásokat), és más tevékenységet is végez (többek között versenypártolást). Az ezekkel kapcsolatos jóléti haszon számszerűsítésére jelenleg nem áll a GVH rendelkezésére megfelelő módszer.

A közvetlen haszon abból ered, hogy az adott eljárásban érintett vállalkozás(ok)nak a szóban forgó eljárásban nem megfelelőnek tartott magatartása megváltozik. A közvetett haszon az adott eljárásban *nem* érintett piaci szereplők vagy magatartások kapcsán jelentkezhet, például ha további piaci szereplők hasonló magatartása is megváltozik, illetve ha már bele sem kezdenek a nem megfelelőnek talált magatartásba, vagy ha az érintett piaci szereplők további hasonló magatartásával történik ugyanez. A közvetett haszon számszerűsítésére jelenleg nem áll a GVH rendelkezésére megfelelő módszer.

Szintén nem áll a GVH rendelkezésére jelenleg megfelelő módszer az olyan általánosabb hasznok számszerűsítésére, mint a szélesebb gazdasági folyamatokra (pl. hatékonyságra és ezen keresztül a versenyképességre, a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatottságra) gyakorolt pozitív hatás, vagy a jogbiztonság (amelyet nem csak a beavatkozással záruló eljárások erősíthetnek).

Jelenleg a világ egyetlen versenyhatósága sem képes számszerűsíteni valamennyi hatást. *Ex-ante impact assessment*-jének fokozatos fejlődésével néhány versenyhatóság tett – részben sikeres – kísérletet a fogyasztóvédelmi eljárásokból származó haszon, vagy a közvetett haszon számszerűsítésére.

3.1. A képlet elemeinek meghatározása

3.1.1. Érintett forgalom

A.10. Az érintett forgalom nettó árbevételi adatokat jelent. Lehetséges úgy érvelni, hogy a bruttó árbevételi adatok – melyek tartalmazzák a forgalmi adót – jobban tükröznék a fogyasztók tényleges kiadásait. A módszer ettől eltekint, ami konzervatív jellemzőnek tekinthető.

A.11. Versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások esetén, alapesetben, a nem megfelelőnek talált magatartást tanúsító vállalkozások együttes (érintett) forgalmát vesszük figyelembe, mivel az ő fogyasztóik biztosan szembesültek (volna) a magasabb árral. Lehetséges úgy érvelni, hogy a magatartás hatása ennél szélesebb is lehet – egy kartell például „árernyőt” tart a benne nem résztvevő vállalkozások fölé, akik így szintén magasabb szinten árazhatnak. A módszer ettől eltekint (kivéve, ha a rendelkezésre álló információk alapján kifejezetten ellentétes következtetés adódik), ami konzervatív jellemző.

A.12. Fúziók esetében valamennyi piaci szereplő együttes (érintett) forgalmát vesszük figyelembe.⁵ Minden fúzió megszünteti a versenyt a fuzionáló felek között, GVH beavatkozásra azonban akkor kerül sor, ha a verseny ennek következtében jelentősen csökken magán az érintett piacon.

A.13. Versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások esetében, alapesetben a jogsértés teljes időszakának átlagos forgalmát használjuk (éves átlagos forgalom). Ha az éves átlagos forgalom nem határozható meg (például adathiány miatt), vagy ha nem felel meg a későbbi időszak jellemzésére, akkor az adott esetben legésszerűbb alternatívát (például a jogsértés utolsó évének forgalmát) használjuk.

A.14. Fúziók esetében nem értelmezhető az eljárást megelőző hosszabb időszak, itt alapesetben az utolsó év forgalmát használjuk.

A.15. Ha egy magatartás vagy fúzió az értéklánc több szintjét érinti (vertikális esetek) és a forgalmi adatok az értéklánc több szintjére vonatkozóan is rendelkezésre állnak, akkor az értéklánc érintett szintjei közül annak a forgalmát használjuk, ahol a versenykorlátozás megvalósult, illetve ahol hatását először kifejti. Ha ez nem állapítható meg, akkor a különböző szintekhez tartozó forgalmak közül a kisebbet használjuk (ami konzervatív jellemző).

A.16. Ha a rendelkezésre álló információk között nem szerepelnek a szükséges forgalmi adatok, akkor az érintett forgalmat, a rendelkezésre álló információk alapján egyszerű módszerekkel becsüljük. Ha ilyen egyszerű becslés sem végezhető el kellő megbízhatósággal, akkor a szóban forgó eljárás nem vesz részt a számításban (ami konzervatív jellemző).

A.17. Több szereplő esetén, szereplőnként is eltérhet az információk rendelkezésre állása, így az érintett forgalom meghatározhatósága. Ezért valamely eljáráshoz tartozó számításban felhasznált releváns forgalom hiányos is lehet.

3.1.2. Áreltérés és várható időtartam

A.18. Az áreltérés és a várható időtartam értékét a rendelkezésre álló információk segítségével határozzuk meg. Megfelelő egyedi információk hiányában alapértelmezett értékeket használunk. Ilyenkor tehát feltételezzük, hogy az áreltérés és a várható időtartam az alapértelmezett értékek szerinti.

⁵ Ugyanígy jár el a Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) és az Office of Fair Trading (OFT) (ICN (2011) p. 53, OFT (2010) pp. 16, 19 (3.7, 4.3)).

A.19. Az áreltérés alapértelmezett értéke versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások tekintetében 10%, fúziók tekintetében 5%. A várható időtartam alapértelmezett értéke valamennyi ügýtípus tekintetében 2 év. Ezek az értékek konzervatívak, és külföldi példákon, illetve empirikus kutatásokon alapulnak.⁶

A.20. Azonos alapértelmezett értékek vonatkoznak valamennyi versenykorlátozó megállapodással és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó esetre (10%, 2 év).⁷ Szintén azonos alapértelmezett értékek vonatkoznak valamennyi fúziós versenyaggályra (5%, 2 év).⁸ Ez segít azon eljárások kezelésében is, amelyekben többféle eset/versenyaggály keveredik.

A.21. Az erőfölénnyel való kizsákmányoló visszaélésekre ugyanakkor nem áll rendelkezésre alapértelmezett áreltérés érték. Ilyen értékre vonatkozóan nem lertünk fel külföldi példákat vagy empirikus kutatásokat, továbbá a kizsákmányolás természetéhez tartozik, hogy esetről esetre nagyban változhat a fogyasztókat ért hátrány mértéke. A kizsákmányoló visszaélések tehát akkor vehetnek részt a számításban, ha egyedi információ áll rendelkezésre az áreltérés mértékéről.⁹

A.22. Megkülönböztethető két eset aszerint, hogy a megfigyelt ár az áremelkedés előtti, vagy az áremelkedés utáni ár. Előbbinél a megfigyelt ár nőne az áreltérés mértékével, utóbbinál viszont az áremelkedés már bekövetkezett, és a megfigyelt ár az áreltérés mértékével megnövekedett ár.¹⁰ Könnyen belátható, hogy azonos, az *áremelkedés előtti ár %-ában* kifejezett áreltérés esetén az áreltérés aránya a *megfigyelt árhoz képest* alacsonyabb az előbbi, mint az utóbbi esetben. A számítás során valamennyi eljárást úgy kezeljük, mintha a megfigyelt ár az áremelkedés utáni ár lenne, ami konzervatív jellemző.¹¹

A.23. Összetett ügyeknél előfordulhat a képlet elemeinek eltérő alakulása. Például egy több terméket is érintő magatartásnál eltérő mértékű áreltérések fordulhatnak elő. Ilyen esetekben megbontjuk az érintett forgalmat (a példában termékenként). Ha a bontás valamilyen okból nem

⁶ A kartell felárat vizsgáló különböző empirikus elemzések az átlagos kartell felárat a 8-49% sávba, a tipikus kartell felárat a 8-44% sávba teszik (Connor (2005), pp. 2, 23-26). Az *ex-ante impact assessment*et végző külföldi versenyhatóságok az áreltérést megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások esetében jellemzően 10%-ra vagy valamivel magasabbra teszik (Davies (2010), pp. 25-28, 52-54. (5.23-32, B2-3, B5, B8, B12)).

Az USA Department of Justice (DOJ) által egyszerű módszerekkel elemzett fúziók esetében a várható árnövelő hatás jellemzően 10% körülnek adódott. Az USA Federal Trade Commission (FTC) fúziók esetében 1% áreltérési alapértékkel számol, ami erősen konzervatívnak tekinthető (Nelson, Sun (2002), pp. 930, 943-944). Az OFT által szimulációs módszerekkel elemzett fúziók esetében az árnövelő hatás átlagos mértéke 8%-nak adódott, míg a tipikus árnövelő hatás 7%-nak (Davies (2010), pp. 17-18, (5.3-5.4)).

Az *ex-ante impact assessment*-et végző külföldi hatóságok jellemzően két éves, esetleg egy éves várható időtartammal / korrekciós idővel számolnak, és ezt konzervatívnak tekintik (Davies (2010), pp. 20, 22-23, 52-53 (5.8, 5.15-16, B2-B6), ICN (2011), p. 56).

⁷ Ezek lehetnek kartellek, egyéb horizontális megállapodások, vertikális korlátozások, valamint erőfölénnyel való kizáró visszaélések különféle esetei.

⁸ A fúziós versenyaggály lehet horizontális nem koordinatív hatás, horizontális koordinatív hatás, vertikális hatás, valamint portfólió hatás.

⁹ Ha például túlzó árazás esetén az eljárás során meghatározásra került a „helyes” ár és egy olyan sáv, amelyen belül az alkalmazott ár még nem jogszerűtlen, akkor az e sáv felső határa és a tényleges ár közötti különbség az áreltérés konzervatív közelítésének lenne tekinthető.

¹⁰ A fúziók tipikusan az előbbi kategóriába tartoznak, hiszen a megfigyelt ár a fúzió előtti és a beavatkozás utáni ár lehet. A megállapodások és az erőfölénnyel való visszaélések előbbi vagy utóbbi kategóriába is tartozhatnak attól függően, hogy a magatartásnak volt-e tényleges hatása, és elkezdte-e azt kifejtetni, vagy a hatás teljes mértékben megelőzésre került.

¹¹ Ha a megfigyelt állapot az áremelkedés előtti helyzet, akkor nem csak az ár növekedne a megfigyelt árhoz képest, hanem (*ceteris paribus*) a kereslet volumene is csökkenne a megfigyelthez képest (épp a magasabb ár következtében). Ezt a számítás nem feltétlenül veszi figyelembe (a felhasznált forgalmi adatoktól függően). Ha kizárólag áremelkedés előtti forgalmi adat áll rendelkezésre, akkor a keresletcsökkenés mértékének megállapításához ismerni kellene a kereslet árérzékenységét, vagyis a keresleti függvény saját-árrugalmasságát. Ennek hiányában, a számítás nem képes figyelembe venni a keresletcsökkenés mértékét. Ez nem konzervatív jellemző, amit azonban ellensúlyozhat a módszer számos más, konzervatív jellemzője, valamint az, hogy a számítás valamennyi esetet úgy tekint, mintha a megfigyelt ár már a megemelkedett ár volna.

lehetséges, akkor konzervatív egyszerűsítést alkalmazunk (a példában minden termékénél a kisebb áreltérést használnánk).

*

A.24. Az eredmény forintban, a számítás évéhez tartozó értéken áll elő (jelen esetben tehát 2013. évi értéken).¹² Ezért az eredetileg más valutában kifejezett adatokat is átszámítjuk forintra, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) adott évi éves átlagos valuta árfolyamok segítségével. A számítás évét megelőző időszak értékén kifejezett adatokat korrigáljuk az inflációval, az MNB által közzétett éves átlagos fogyasztói árindexek segítségével. A számítás évét követő időszak értékén kifejezett adatokat diszkontáljuk. Az alkalmazott diszkontráták forrása az Államadósság Kezelő Központ által publikált, a számítás évének elejéhez (első hetéhez) tartozó, zéró kupon hozamgörbe.¹³

3.2. A képlet alkalmazhatósága

3.2.1. Tisztán utólagos beavatkozás¹⁴

A.25. Ha egy magatartás már lezárult, akkor a GVH beavatkozása azt nem szakítja meg, így nem lehet beszélni a magatartás folytatódásából származó megelőzőt káros hatásról sem.¹⁵ Az ilyen tisztán utólagos beavatkozással járó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vehetnek részt annak számításában.¹⁶ (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat.)

A.26. Kiindulásként feltételezzük, hogy nem már lezárult magatartásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.27. Valamely folytonos természetű magatartást lezárultnak tekintünk, ha biztos információkkal rendelkezünk arról, hogy a magatartás a GVH ténykedésének kezdete előtt véget ért. A GVH ténykedésének kezdete jellemzően az eljárás kezdete, de lehet ennél korábbi időpont is (például bejelentettnek/panaszoltak küldött adatkérés időpontja bejelentés/panasz kivizsgálása során). Lezárultnak tekintjük a magatartást akkor is, ha az az eljárás során ért véget, de biztos információkkal rendelkezünk arról, hogy ez az eljárástól független okból történt.

A.28. Nem folytonos természetű magatartások esetén nem mindig egyértelmű, hogy a magatartás véget ért-e, illetve, hogy mikor ért véget. Például nem szerződésen alapuló kartellek esetén, nem kerül sor minden egyes pillanatban vagy minden egyes nap egyeztetésre, tendereken történő összejátszás pedig huzamosabb ideig fennállhat akkor is, ha tenderekre és a velük kapcsolatos egyeztetésre csak meghatározott időközönként kerül sor. Az ilyen események között hónapok vagy évek is eltelhetnek anélkül, hogy a magatartás megszakadna vagy véget érne.¹⁷ Ezért valamely nem folytonos természetű magatartást akkor tekintünk lezártnak, ha (i) kifejezett információ áll rendelkezésre arról, hogy a magatartás véget ért (például a felek közös akarattal véget vetettek a kartell működésének), vagy (ii) ha a GVH ténykedésének kezdetét megelőző 3 évben nem volt a jogsértéshez tartozó esemény (pl. kartelltalálkozó).

¹² Emiatt általában nem merül fel az a kérdés sem, hogy melyik évet tekintjük a haszon jelentkezése első évének.

¹³ E hozamgörbe testesíti meg leginkább a pénz értékének a pénz kockázatmentes befektetéséből jövőben várt változását.

¹⁴ Ez az eshetőség fúziók esetében nem jellemző, a fúziókontroll előzetes jellege miatt.

¹⁵ Más szóval az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

¹⁶ Ilyen esetekben a képlet alkalmazása is nullát adna eredményül, mivel a várható időtartam értékeként nulla szerepelne.

¹⁷ Más szóval, nem folytonos természetű magatartás is lehet a versenytörvény 67. § (4) bekezdése szerinti folyamatos magatartás.

3.2.2. Hatás nélküli magatartás

A.29. Ha egy magatartásnak egyáltalán nincs hatása (GVH beavatkozás hiányában sem), akkor a magatartás következtében az ár sem nőne, és így nem lehet beszélni a magatartás folytatódásából származó káros hatás megelőzéséről sem.¹⁸ Az ilyen „hatás nélküli” magatartásokkal foglalkozó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vesznek részt annak számításában.¹⁹ (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat.)

A.30. Kiindulásként feltételezzük, hogy nem hatás nélküli magatartásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.31. Valamely magatartást, a számítás szempontjából, akkor tekintünk hatás nélkülinek, ha az árhatás a rendelkezésre álló információk alapján teljesen kizárható. Nem elegendő a hatás meglétével kapcsolatos információk hiánya (ekkor az alapértelmezett értékek kerülnének felhasználásra), hanem a hatás hiányára vonatkozó információkra van szükség.

A.32. Ez csak kivételes esetekben fordulhat elő, mivel a magatartás (valamifajta) hatásának megléte a GVH beavatkozás feltétele.²⁰ Elméletileg azonban nem elképzelhetetlen olyan eset, amelyben sor került GVH beavatkozásra, a rendelkezésre álló információk alapján mégis kizárható a számítás szempontjából releváns hatás – tekintettel egyrészt arra, hogy a számítás kizárólag az árhatást veszi figyelembe,²¹ másrészt pedig arra, hogy a számítás időpontja későbbi lehet mind az eljárásénál, mind a magatartás esetleges tanúsításánál.²²

3.2.3. Meg sem kezdődő magatartás / tisztán előzetes beavatkozás²³

A.33. Ha a GVH beavatkozása időben teljes mértékben megelőzte a magatartást, amely így egyáltalán nem valósult meg, akkor nem lehetett (még) ténylegesen bekövetkező káros hatása sem. A már bekövetkezett/tényleges hatás azonban nem feltétele annak, hogy megelőzött káros hatásról lehessen beszélni, hiszen a GVH beavatkozása nélkül a magatartás megkezdődhetett volna, és hatást fejthetett volna ki. Az ilyen eljárások részt vesznek a számításban (hacsak nincs egyéb kizáró ok).²⁴

¹⁸ Más szóval ezen az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

¹⁹ Ilyen esetekben a képlet alkalmazása is nullát adna eredményül, mivel az áreltérés mértékeként nulla szerepelne.

²⁰ Fúziók esetében a beavatkozás feltétele a versenyre gyakorolt várható hatás megléte, „szoft” megállapodásokkal, és erőfölénnyel foglalkozó eljárások esetében szintén szükséges a tényleges vagy potenciális hatás megléte a GVH beavatkozásához. Kartellek esetében a beavatkozás alapja lehet a megállapodás cél szerint versenykorlátozó volta is – a „cél” kifejezés azonban ekkor sem a megállapodást kötők szándékára utal, hanem arra, hogy a megállapodás, természeténél fogva képes versenykorlátozó hatás kifejtésére (és ezért szükségtelen tényleges vagy potenciális hatásának külön bizonyítása).

²¹ Vö. A.42. bekezdés.

²² Például, tegyük fel, hogy valamely piacon, szabályozottak az árak, és felmerül az árszabályozás megszüntetése. Ha a piaci szereplők arra vonatkozóan köténének egymással megállapodást, hogy milyen árakat alkalmaznának az árszabályozás megszüntét követően, ám az árszabályozás a későbbiekben is, mégis tartósan fennmaradna, akkor a tényleges hatás hiánya nem akadályozná a GVH beavatkozását (utólag sem). Az árhatás számszerűsítése szempontjából azonban problémát jelentene az árhatás azonosítása, mivel annak lehetősége kizárt (az utólagos információk alapján), hiszen a megállapodás nem tudott működésbe lépni (függetlenül a felek akaratától, vagy a GVH eljárásától).

²³ Fúzióknál tipikusan ez az eset áll fenn.

²⁴ Ilyen kizáró ok lehet például a „hatás nélküli magatartás” esete, vagy az eredménytelen GVH beavatkozás esete (3.2.2. *Hatás nélküli magatartás*, és 3.2.4. *Eredménytelen GVH beavatkozás* című részek).

3.2.4. Eredménytelen GVH beavatkozás

A.34. Ha a magatartás a GVH beavatkozását követően ugyanúgy folytatódik, mintha a beavatkozásra nem is került volna sor, akkor nem lehet beszélni megelőzött káros hatásról sem.²⁵ Az eredménytelen GVH beavatkozással járó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vesznek részt annak számításában.^{26 27} (Közvetett haszon ezen eljárásokból is származhat, bár az ilyen ügyekben az elrettentés is kérdéses.)

A.35. Kiindulásként feltételezzük, hogy eredményes beavatkozásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.36. Valamely GVH beavatkozást akkor tekintünk eredménytelennek,²⁸ ha

- i. a GVH (elsősorban utóvizsgálat, bejelentéses eljárás, vagy panaszok vizsgálata során) megállapította – vagy ennek hiányában, ha a rendelkezésre álló információk alapján az ügygel foglalkozók úgy vélik –, hogy a GVH által előírt kötelezések nem valósultak meg, vagy
- ii. a GVH (elsősorban utóvizsgálat, bejelentéses eljárás, vagy panaszok vizsgálata során) megállapította – vagy ennek hiányában, ha a rendelkezésre álló információk alapján az ügygel foglalkozók úgy vélik –, hogy a magatartás töretlenül folytatódott, kivéve, ha ésszerűen feltehető, hogy az a GVH beavatkozása nélkül a magatartás még intenzívebbé vált volna, vagy
- iii. bírósági felülvizsgálat során felfüggesztésre került a GVH határozat meghatározott cselekmény elvégzésére, meghatározott magatartás tanúsítására vagy attól való tartózkodásra kötelező részének végrehajtása, és a felfüggesztés a számítás idején még tart, vagy
- iv. a felfüggesztés a számítás idején ugyan már nem tart, de egyéb konkrét és a GVH által ismert okból a felfüggesztést követően sem lehet beszélni a káros hatás megelőzéséről (például más okból időközben megszűnt az adott szolgáltatás).

3.2.5. Kötelezettségvállalás

A.37. A kötelezettségvállalás GVH általi elfogadása az egyik lehetséges beavatkozási forma. A fúziókontrollban kötelezettségvállalás elfogadására akkor kerül sor, ha annak hiányában a fúzió nem lenne engedélyezhető. Ez azt jelenti, hogy a kötelezettségvállalást megelőzően megtörténik a tényállás teljes körű tisztázása és a GVH teljes körű elemzése, és azzal az eredménnyel zárul, hogy a fúzió a verseny jelentős csökkenéséhez vezetne (anélkül, hogy ezt a fúzióból származó hatékonysági előnyök ellensúlyoznák), vagyis a fúzió káros hatásokkal járna. Így fúziós kötelezettségvállalás esetén értelmezhető a GVH beavatkozása révén megelőzött káros hatás. Ennek megfelelően, az ilyen eljárások részt vesznek a számításban (hacsak nincs egyéb kizáró ok).

A.38. Nem fúziós eljárások esetében, kötelezettségvállaláskor a GVH nem állapítja meg a jogsértést. Ennél fontosabb, hogy ezekben az esetekben nem történik meg a tényállás teljes körű tisztázása és a GVH teljes körű elemzése. Ezen kötelezettségvállalások elfogadásakor is

²⁵ Más szóval az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

²⁶ Hasonlóan jár el az Autoridade da Concorrência (Mateus, Gonçalves, Rodrigues (2008) p 43, para 21).

²⁷ Ez az eset nem a képlet valamely paraméterének különleges értékével hozható összefüggésbe. Az eredménytelen beavatkozás számítási szempontból inkább úgy tekinthető, mintha nem történt volna beavatkozás, így a képlet eleve nem kerülhet alkalmazásra.

²⁸ Ez a fajta eredménytelenség önmagában természetesen nem jelenti, hogy a szóban forgó eljárás akár felesleges, akár értelmetlen, akár hibás lett volna.

beavatkozásra kerül sor, az azonban az előzőek alapján nyitva marad, hogy a magatartás versenykorlátozó volt-e és káros hatással járt-e. Ezért az ilyen eljárások esetében nem lehet káros / jogsértésből eredő hatásról és annak megelőzéséről beszélni.²⁹ Nem állítható kellő biztonsággal, hogy az ilyen eljárásokból közvetlen jóléti haszon származik, így nem vesznek részt annak számításában.³⁰ (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat, sőt a közvetlen haszon sem kizárt, de bizonytalan. Így konzervatív jellemző, hogy ezek az eljárások egyáltalán nem vesznek részt a számításban.)

A.39. Ugyanez vonatkozik (i) azokra az eljárásokra, amelyekben a magatartás időközben abbamaradt és erre tekintettel a GVH az eljárást megszüntette, (ii) azon fúziós eljárásokra, amelyekben a felek visszavonták kérelmüket, (iii) ahol a GVH beavatkozása nem a GVH által végzett versenyelemzésen alapult, hanem egyéb közpolitikai célokat érvényesített,³¹ valamint (iv) ahol a fúzió utólag, de a GVH beavatkozásától független okok miatt meghiúsult.³²

3.2.6. A fenti esetek részleges fennállása

A.40. Összetett ügyeknél előfordulhat a fenti esetek részleges fennállása. Például egy több magatartást is érintő eljárásnál az egyik magatartás lehet már lezárult magatartás, míg a másik nem.³³ Ilyen esetekben megbontjuk az érintett forgalmat (a példában magatartásonként). Amennyiben a bontás valamilyen okból nem lehetséges, akkor konzervatív egyszerűsítést alkalmazunk, melynek következtében az ilyen ügyek jellemzően nem vesznek részt a számításban.

A.41. A fenti esetek közül egyesek részleges fennállása *nem* összetett magatartásoknál is előfordulhat. Például a GVH beavatkozása lehet részben eredményes valamely tevékenységre (az ahhoz tartozó forgalomra) vonatkozóan, ha az előírt kötelezettségek csak részben valósultak meg. Ilyen esetekben a kimutatott közvetlen haszon arányos csökkentésre kerül.

3.3. A képlet alakja

A.42. A képlet alakja szintén támaszkodik egyszerűsítésekre és feltevésekre. A képlet nem veszi figyelembe, hogy a verseny korlátozása az áron kívül a minőséget és a választékot is ronthatja, valamint fékezheti az innovációt. A képlet szintén eltekint a magasabb árak okozta holtteher-veszteségtől.³⁴

A.43. A képlet a magatartással érintett forgalomból, valamint az ezzel kapcsolatos áreltérésből és várható időtartamból indul ki, mellyel a közvetlen vevő szembesül. A fogyasztói jóléti haszon azonosítása szempontjából azonban a végső fogyasztót ért káros hatás a mérvadó, a végső fogyasztó pedig nem feltétlenül a közvetlen vevő, hanem az értéklánc alacsonyabb szintjén is

²⁹ Más szóval az ilyen esetek nem feltétlenül felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

³⁰ Ez az eset nem a képlet valamely paraméterének különleges értékével hozható összefüggésbe, hanem arról van szó, hogy nincs olyan helyzet, amelyben a képlet alkalmazásra kerülhetne.

³¹ Ilyen az az eset, amikor a GVH nem engedélyezheti a fúziót, ha a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság szakhatósági hozzájárulását a tervezett fúzióhoz megtagadja, tekintettel a média-pluralitás szempontjaira.

³² Hasonlóan jár el az NMA: megállapodásokkal és erőfölénnyel visszaéléssel foglalkozó eljárásoknál csak a jogsértést megállapító döntéseket, míg fúzióknál a tiltást és a kötelezettségvállalást veszi figyelembe (ICN (2011), p. 52).

³³ Ez több esetben egyes paraméterek eltérő alakulásának egyik eseteként is felfogható, mivel ezen esetek egy része az egyes paraméterek különleges alakulásaként is felfogható (vö. A.23. bekezdés, valamint 16. és 19. lábjegyzet).

³⁴ A holtteher-veszteség oka, hogy a magasabb ár mellett a szóban forgó termék/szolgáltatás iránti kereslet is visszaesik. Így ennek fogyasztása/termelése alacsonyabb lesz, mint egyébként lenne (egyes olyan vevők sem jutnak a szóban forgó termékhez vagy szolgáltatáshoz, akik az eredeti áron azt megvásárolták volna), vagyis a társadalom erőforrásainak allokációja eltér az optimálistól.

elhelyezkedhet. A képlet feltételezi, hogy a magatartás közvetlen vevőt érő teljes (mért) hatása eljutna – valamilyen formában – a végső fogyasztóhoz.³⁵

3.4. A képlet alkalmazása

A.44. A képletet az egyes eljárásokra egyenként alkalmazzuk, majd az eredményeket összesítjük. Valamely időszakra vonatkozó számításba az adott időszakban lezárt eljárások kerülhetnek. A számítás által megragadott haszon ugyanis a GVH beavatkozásához kapcsolódik, a beavatkozás pedig az eljárás lezárásához, vagyis a GVH határozatához kötődik.

A.45. Az eredmény nagyságrendjét befolyásoló eljárások időbeli eloszlása szükségszerűen egyenetlen, ezek száma évről évre változhat, amit felnagyít a magyar gazdaság szerény mérete. Így éves összesítés esetén az egyes évekre adódó eredmény jelentős ingadozást mutatna. E fluktuáció mérséklése érdekében a számítás nem egyetlen évben, hanem egy ötéves időszakban (2008-2012.) lezárt eljárásokon alapul.³⁶

A.46. Közlésre kizárólag az összesített eredmény kerül.³⁷ Egyrészt az egyes eljárásokra kapott eredmények közlésének akadálya a felhasznált egyedi adatok védelme, pontosabban az a követelmény, hogy a közölt eredményből ne lehessen egyedi adatra, így különösen üzleti titokra (vissza)következtetni. Másrészt az egyedi eljárásokra kapott eredmények jóval pontatlanabbak, mint az összesített eredmény, mivel a számos leegyszerűsítés miatt az egyedi eljárásokban számított értékek a valóstól jelentősen eltérhetnek, kellő számú ügy esetén azonban az eltérések jelentős része „kiátlagolódik”. Harmadrészt a kérdésfeltevés szempontjából kizárólag az összesített eredmény bír jelentőséggel. (A számítás szempontjából releváns eljárások listája közlésre kerül, a hozzájuk tartozó egyedi értékek azonban nem.)³⁸

A.47. A képlet alkalmazásakor a GVH határozatát vesszük alapul, kivéve, ha időközben attól eltérő jogerős bírósági döntés született a határozat bírósági felülvizsgálata során (ekkor a jogerős bírósági döntésből indulunk ki).³⁹

A.48. Bírósági felülvizsgálat során a bíróság megváltoztathatja a GVH döntését, vagy hatályon kívül helyezheti azt, új eljárásra kötelezve a GVH-t. Ha a jogerős döntés a GVH határozatát megváltoztatta, akkor számítási szempontból a megváltozott állapot a mérvadó.⁴⁰

A.49. Ha a jogerős döntés a GVH határozatát hatályon kívül helyezte és a GVH-t új eljárásra kötelezte, akkor a GVH új eljárást indít. Az új eljárás vonatkozhat az eredeti eljárásban vizsgált időszakra (retrospektív tárgyú eljárás), vagy a megisméltés időszakára (aktuális tárgyú eljárás).⁴¹ Az ügyek természete folytán a versenykorlátozó megállapodással és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások megisméltése jellemzően retrospektív tárgyú, a fúziós eljárások megisméltése pedig jellemzően aktuális tárgyú eljárás.⁴² A megisméltelt eljárásban hozott határozat (vagy jogerős döntés)

³⁵ Ugyanígy jár el az NMa és az OFT (ICN (2011), p. 55, OFT (2010), p. 10, (2.10)).

³⁶ Hasonlóan jár el az NMa (ICN (2011), p. 55.).

³⁷ Hasonlóan jár el az OFT (OFT (2005), p. 18. (3.3), OFT (2010), p. 10, (2.13)). A DOJ és az FTC sem teszi lehetővé a számítás teljes replikálását, tekintettel az üzleti titok védelmére (Nelson, Sun (2002), p. 935.).

³⁸ (B) melléklet.

³⁹ Ugyanígy jár el az OFT (OFT (2010), p. 10, (2.11)).

⁴⁰ Mivel a jogerős bírósági döntések – akár megváltoztatják a GVH határozatát, akár új eljárásra kötelezik a GVH-t – módosíthatják az adott időszakra vonatkozóan számított közvetlen haszon nagyságát, idővel változhat valamely időszakra vonatkozó eredmény, illetve indokolt lehet frissítése (Vö. A.58. bekezdés).

⁴¹ Előretekintő elemzésnél, például fúziók esetében, ideértve természetesen a szigorú értelemben vett megisméltést követő időszakot is.

⁴² A döntő azonban nem az ügýtípus, hanem, hogy ténylegesen mely időszakkal foglalkozik az eljárás; nem kizárt, hogy egy összetett eljárásban mindkét eset előforduljon, például ha az eljárás egyszerre több magatartással és/vagy több időszakkal foglalkozik).

azon időszakra vonatkozóan befolyásolja a közvetlen haszon számszerűsítését, amely időszakkal a megismételt eljárás foglalkozik.

A.50. Retrospektív tárgyú eljárás esetén – ha az eredeti eljárás szerepelt a számításban – a hatályon kívül helyezés nyomán az eljárás kikerül a számításból (legalább átmenetileg). Retrospektív ügyekben a megismételt eljárásban hozott határozat – a számítás szempontjából – az eredeti GVH határozat helyébe lép, így az eredeti időszakra vonatkozó eredményt befolyásolhatja.^{43 44}

A.51. Aktuális tárgyú eljárás esetén – ha az eredeti eljárás szerepelt a számításban – a hatályon kívül helyezés nyomán az eljárás kikerül az eredeti időszakra vonatkozó számításból (végleg). Aktuális ügyekben a megismételt eljárásban hozott GVH határozat a megismétlés időszakában gyakorol hatást, erre vonatkozóan származhat belőle közvetlen haszon, így a megismétlés időszakára vonatkozó eredményt befolyásolhatja.^{45 46}

A.52. A tenderen való összejátszást a „hagyományos” kartellekkel és összejátszással analóg módon kezeljük. Tenderen való összejátszás esetében az érintett forgalom az összejátszással érintett tenderérték (általában a nyertes tender értéke, több tender esetén ezek összege). A tenderen való összejátszást a számítás során nem tekintjük automatikusan lezárult magatartásnak, hanem egy folyamat részeként kezeljük, amely lehet rövidebb, hosszabb, esetleg már lezárult.

A.53. Az egyetlen tenderen történő összejátszást alapesetben a huzamosabb ideig tartó összejátszás speciális eseteként kezeljük: a szóban forgó tendert tekintjük „utolsó évnek”, egyebekben pedig az általános esetnek megfelelően járunk el.

4. Alapvető jellemzők

A.54. Ez a rész a módszer alapvető jellemzőit tekinti át, melyek összefüggenek a módszer céljával és kereteivel, valamint egymással is.

⁴³ Hogy az eljárás végül szerepel-e a számításban (és ha igen, hogyan), az egyéb feltételek teljesülésétől is függ. Például, ha a magatartás eredetileg változatlan maradt, akkor a számítás szempontjából már nem feltétlenül releváns az utólag lefolytatott eljárás eredménye.

⁴⁴ Például az E.On TITÁSZ közvilágítás ügyben (vj-175/2001) 2002-ben hozott határozat szerint a vizsgált magatartás jogsértő volt. Így az eljárás bekerült volna egy 2002-re vonatkozó számításba.

Bírósági felülvizsgálatra került sor, mely a határozat hatályon kívül helyezésével és a GVH új eljárásra kötelezésével ért véget, mert a bíróság nem találta megfelelőnek a határozat indoklását és az elvégzett vizsgálatot. Ennek nyomán az eljárás – a 2002-re vonatkozó számítás frissítésekor – kikerült volna a számításból, ugyanis a bírósági ítélet nyomán már nem felelt volna meg annak a kritériumnak, hogy a GVH beavatkozására indokolatlan versenykorlátozás miatt került sor.

A megismételt eljárásban (vj-074/2008) a GVH – a bíróság ítéletének megfelelően – újra megvizsgálta, hogy az eredeti eljárásban vizsgált magatartás az eredeti eljárásban vizsgált időszakban jogszerű volt-e. A vizsgálat eredményeként a GVH ugyanazt a jogsértés állapította meg, mint az eredeti eljárásban. Ekkor a megismételt vizsgálat nyomán a GVH 2002-es beavatkozása (ismét) olyan beavatkozásnak tekinthető, amely indokolatlan versenykorlátozás folytatódásának vette elejét. Ezért – 2002-re vonatkozó számítás újabb frissítésekor – az eljárás visszakerült volna a számításba, az új eljárásban megállapításai szerint (amelyek ebben az esetben megegyeztek az eredeti eljárásban megállapítottakkal). Bár a megismételt eljárás 2011-ben zárult le, a fentiek alapján eredménye nem a 2011-re vonatkozó számítást befolyásolja, hanem a 2002-re vonatkozó számítást befolyásolná.

⁴⁵ Hogy az eljárás végül szerepel-e a számításban (és ha igen, hogyan), az egyéb feltételek teljesülésétől is függ.

⁴⁶ Például a Ringier/Népszabadság fúziót (vj-059/2003) a GVH 2003-ban nem engedélyezte, így az eljárás bekerült volna egy 2003-ra vonatkozó számításba.

Bírósági felülvizsgálatra került sor, mely a határozat hatályon kívül helyezésével és a GVH új eljárásra kötelezésével ért véget, mert a bíróság részben nem találta megfelelőnek a határozat indoklását és az elvégzett vizsgálatot. Ennek nyomán az eljárás – a 2003-ra vonatkozó számítás frissítésekor – kikerült volna a számításból, ugyanis a bírósági ítélet nyomán már nem felelt volna meg annak a kritériumnak, hogy a GVH olyan fúziót akadályozott meg, amely a verseny jelentős csökkenésével járt volna (azt ellensúlyozó előnyös hatások nélkül).

Mivel a GVH 2003-as beavatkozása nyomán a fúzió nem jött létre, a megismételt eljárásban (vj-169/2004) a GVH arról döntött, hogy az aktuális helyzetben létrejöhet-e a fúzió. Így a megismételt eljárás eredménye a 2003-as számítást már nem befolyásolta volna. Befolyásolt volna azonban egy 2004-re vonatkozó számítást, mivel a megismételt eljárás 2004-ben azzal ért véget, hogy a GVH *feltételszabás mellett* engedélyezte a fúziót.

A.55. Az ismertetett számítási mód a GVH tevékenységéből származó összes haszon csak egy részét ragadja meg. Eleve eltekint az olyan nem elsősorban gazdasági jellegű hasznoktól, mint a jogbiztonság, vagy az olyan szélesebb értelemben vett gazdasági haszontól, mint a vállalatok versenyképességének növekedése a verseny következtében. A szűkebb értelemben vett anyagi haszon tekintetében egyrészt nem veszi figyelembe a közvetett hasznót, sem a közvetlen haszonhoz tartozó nem ár jellegű hatásokat, valamint holt-teher veszteséget, másrészt nem terjed ki a GVH fúziókkal, versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárásokon túli tevékenységére.⁴⁷ Ezen felül, adathiány miatt kimaradhatnak eljárások a számításból, vagy számításuk lehet hiányos, és a számítás során alkalmazott leegyszerűsítések túlnyomó része is konzervatív.⁴⁸ Mindez azt jelenti, hogy a GVH tevékenységéből származó tényleges haszon szinte biztosan (akár lényegesen) nagyobb a kimutatottnál.

A.56. A számítás a GVH számára (készen) rendelkezésre álló,⁴⁹ esetleg ésszerű mértékű kutatással nyert információkon, valamint ezeket felhasználó egyszerű becsléseken alapul, továbbá számos (fentebb részletezett) leegyszerűsítésre támaszkodik. Így a számítás adatigénye és bonyolultsága csekély, ami hozzájárul a módszer viszonylag könnyű alkalmazhatóságához.

A.57. A módszer *ex-ante* jellegű, mivel a számítás alapvetően (bár nem kizárólag) előzetesen meglévő, vagy egyidejű információkon alapul, nem pedig a piaci folyamatok éveken keresztül az események utáni alakulását tükröző, mélyebb *ex-post* értékelésre alkalmas információkon. Ezen az sem változtat, hogy a hatások számszerűsítése utólag történik, abban az értelemben, hogy az egyes eljárások a lezárásukat követő időszakban kerülhetnek a számításba.

A.58. Valamely időszakra vonatkozóan kapott eredmény idővel változhat, többek között egyes adatproblémák megszűnése, vagy a GVH határozatainak bírósági felülvizsgálata nyomán. Az eredmény tehát a számítás időpontjától is függ, és dinamikus jellege miatt idővel indokolt lehet a számítás frissítése.

A.59. A számítási módszer kialakítása külföldi példák figyelembe vételével történt, különös tekintettel az Egyesült Királyságbeli Office of Fair Trading (OFT), a holland Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa),⁵⁰ a portugál Autoridade da Concorrência, az USA Department of Justice (DOJ), valamint az USA Federal Trade Commission (FTC) megismerhető gyakorlatára és tapasztalataira. A számítás célja, általános keretei és alapvető jellemzői a nemzetközi gyakorlatot követik. A módszer részletei számos ponton átfednek a külföldi példákkal. Mindezek alapján a számítási módszer illeszkedik a nemzetközi gyakorlatba.^{51 52}

⁴⁷ Vö. 4. lábjegyzet és A.42. bekezdés.

Közvetett haszon olyan eljárásokból is származhat, amelyekből közvetlen haszon nem származik. Ilyenek például a már lezárt magatartásokkal, vagy a „hatás nélküli” magatartásokkal foglalkozó eljárások (3.2.1. Tisztán utólagos beavatkozás, és a 3.2.2. Hatás nélküli magatartás c. részek).

A közvetett haszon a közvetlen haszonnál (azon felül) nagyobb, a közvetlen haszon többszöröse is lehet. Egy az OFT számára végzett kutatásban a közvetett haszon a közvetlen haszon 4-7-szeresének adódott, az ügytípustól függően (Deloitte (2007) pp. 6, 8). Egy az NMa számára végzett kutatásban a közvetett haszon a közvetlen haszon 5-szörösének adódott a versenyt korlátozó magatartások esetében, és a közvetlen haszonnál szintén nagyobbak adódott a fúziók esetében (Van der Noll, Baarsma, Rosenboom and Weda (2011), p. i).

⁴⁸ Vö. A.10-11, A.15-16, A.19, A.22-23, A.38-40. bekezdések, és 2. lábjegyzet.

⁴⁹ Ez elsősorban a szóban forgó eljárásokban és a későbbi kapcsolódó eljárásokban (pl. utóvizsgálat) beszerzett, továbbá a bírósági felülvizsgálat révén a GVH tudomására jutott információkat, valamint az adott eljárásokkal foglalkozók ismereteit jelenti.

⁵⁰ 2013. április 1-étől Autoriteit Consument & Markt (ACM).

⁵¹ Szintén a külföldi példákat idézi a GVH *ex-ante impact assessment* programjának fokozatos építkezése. Más versenyhatóságok is fokozatosságot követtek, illetve követnek a számításba vont ügytípusok, tevékenységek, haszontípusok tekintetében, és az alkalmazott módszerek tekintetében egyaránt. Vö. 4. lábjegyzet, különösen annak utolsó bekezdése.

A.60. A számítás célja, hogy kézzelfoghatóvá tegye a GVH tevékenységéből származó anyagi haszon létét és demonstrálja annak (minimális) nagyságrendjét. Ebből a szempontból nem zavaró, hogy a módszer csupán elnagyolt és átfogó képet ad, mivel kizárólag az összesített eredmény releváns, és mivel a tényleges hatás szinte biztosan nagyobb ennél. A számos feltevés és leegyszerűsítés léte még előny is, hiszen ezek teszik lehetővé, hogy az eredmények egyáltalán előálljanak.

A.61. Egyéb célra azonban ezek az eredmények nem használhatók. Így alkalmatlanok egyedi esetekben kifejtett versenyhatás, vagy polgári jogi értelemben vett kár létének vagy hiányának igazolására, nagyságának meghatározására. Például abból, hogy valamely magatartás a módszer szerint „hatás nélküli”, nem következik a versenyjogi értelemben vett hatás – valamely GVH vagy bíróság által lefolytatott eljárás mércéje szerinti – hiánya. Ugyanígy, a „hatás nélkülség” hiánya sem tekinthető a versenyjogi értelemben vett hatás bizonyítékának. Továbbá, az ismertetett összefüggések nem feltétlenül érvényesek a módszertan keretein kívüli kontextusban.

A.62. Az eredmények szintén alkalmatlanok a GVH eredményességének, hatékonyságának, szakmai munkája minőségének, prioritásainak, vagy az általa alkalmazott elemzési és beavatkozási módszerek minősítésére. Ennek okai között – a fentiekén túlmenően – szerepel, hogy a számítás során a GVH döntéseit, illetve a jogerős bírósági döntéseket adottnak vesszük (A.47. bekezdés), valamint, hogy az eredmények az elért haszonra vonatkoznak, nem pedig arra, hogy nagyobb haszon is elérhető lett volna-e, vagy, hogy a haszon kisebb költség mellett is elérhető lett volna-e, és ha igen, milyen módon. E tekintetben releváns körülmény, hogy a számítás módszere egy „GVH nélküli” állapothoz képest értelmezi az elért hasznot, nem pedig olyan helyzeteket hasonlít össze, melyekben a GVH egyaránt létezik, de eltérően működik.⁵³ Szintén fontos körülmény, hogy nem csupán azok a tevékenységek és eljárások értékesek vagy járnak haszonnal, melyekre vonatkozóan haszon kerül kimutatásra, hiszen a módszer nem számszerűsít minden / minden fajta hasznot. A fentiek alapján ugyancsak erősen korlátozott az eredmények időbeli vagy térbeli, értékelési célú összehasonlíthatósága.

⁵² Jelen dokumentum néhány fontosabb (de nem az összes lehetséges) kérdés kapcsán hivatkozik konkrét külföldi példákra. E hivatkozások elsősorban az alábbi forrásokra támaszkodnak:

[Connor 2005] John M. Connor: Price-Fixing Overcharges: Legal and Economic Evidence, Purdue University Staff Paper No. 04-17.

[Davies (2010)] Stephen Davies: A Review of OFT's Impact Estimation Methods, OFT, January, (OFT1164).

[Deloitte (2007)] The deterrent effect of competition enforcement by the OFT: A report prepared for the OFT by Deloitte, OFT, November (OFT962).

[ICN (2011)] Competition Enforcement and Consumer Welfare: Setting the Agenda, International Competition Network.

[Nelson, Sun (2002)] Philip Nelson and Su Sun: Consumer Savings from Merger Enforcement: A Review of the Antitrust Agencies' Estimates, Antitrust Law Journal, Vol. 69, pp. 921-960.

[Mateus, Gonçalves, Rodrigues (2008)] Abel Mateus, Paulo Gonçalves, Jorge Rodrigues: Performance of national competition authorities: A method for assessment (Concurrences, No 3, pp. 40-54).

[OFT (2005)] Positive impact: An initial evaluation of the effect of the competition enforcement work conducted by the OFT, December, (OFT827).

[OFT (2010)] A guide to OFT's Impact Estimation methods, July (OFT1250).

[Van der Noll, Baarsma, Rosenboom and Weda (2011)] Rob van der Noll, Barbara Baarsma, Nicole Rosenboom and Jarst Weda: Anticipating cartel and merger control, SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam (SEO-Report Nr. 2010-076a).

⁵³ Így a módszer érzéketlen például arra, hogy a GVH lassabban vagy gyorsabban (valamint, hogy a szükségesnél lassabban vagy gyorsabban) engedélyezi a verseny jelentős csökkenéséhez nem vezető fúziókat, holott ennek is lehet jóléti következménye: a gyorsabb engedélyezéskor az e fúziókból származó esetleges jóléti előnyök hamarabb érvényesülhetnek, míg a „túl gyorsan” hozott döntések megalapozatlanok lehetnek. Az eredmények ettől még alkalmasak az eredeti célra – a GVH és a versenyjog hasznos voltának tudatosítására, elfogadottságának erősítésére –, értékelési célú felhasználhatóságuk azonban erősen csorbul.

(B) MELLÉKLET**A SZÁMSZERŰSÍTÉS SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ELJÁRÁSOK¹**

Eljárás	VT határozat éve
vj-152/2006 Budapesti Értéktőzsde kartell	2008.
vj-028/2007 Borsodi Sörgyár forgalmazás	2008.
vj-031/2007 E.On DÉDÁSZ közvilágítás	2008.
vj-141/2007 OFFI árak	2008.
vj-157/2007 N&P Kegelet – elhunyt átadás	2008.
vj-001/2008 Magyar Ingatlanszövetség önszabályozás	2008.
vj-036/2008 Magyar Újságírók Szövetsége önszabályozás	2008.
vj-040/2008 MédiaLog fúzió	2008.
vj-057/2008 Hungaropharma megállapodás	2008.
vj-061/2008 Chello Média / Sprektrum fúzió (UPC/Spektrum)	2008.
vj-130/2006 Heves megyei útépítő kartell (HE-DO)	2009.
vj-166/2006 LCP Systems, Mitac megállapodás	2009.
vj-057/2009 Pékszövetség kartell	2009.
vj-084/2007 Békés Megyei Ügyvédi Kamara	2009.
vj-007/2008 Castrol forgalmazás	2009.
vj-018/2008 MIF (bankközi jutalék)	2009.
vj-051/2008 Ipartestület – fogtechnikus önszabályozás	2009.
vj-063/2008 Raiffeisen Bank egyoldalú módosítás	2009.
vj-146/2008 Strabag/Cemex fúzió	2009.
vj-155/2008 Ringier / Híd Rádió fúzió (Blikk/Bors)	2009.
vj-158/2008 Magyar Telekom / Vidanet fúzió	2009.
vj-174/2007 Vasútépítő kartell	2010.
vj-181/2007 CIB Bank egyoldalú módosítás	2010.
vj-195/2007 Lapterjesztő megállapodás	2010.
vj-016/2008 K&H Bank egyoldalú módosítás	2010.
vj-022/2008 OTP Jelzálogbank egyoldalú módosítás	2010.
vj-069/2008 Malom kartell	2010.

¹ Azon eljárások, melyek tekintetében a számítási módszer alkalmazásra került. A számszerűsítés módszerének megfelelően, valamint adatproblémák miatt ezek nem mindegyikéhez tartozik kimutatott haszon.

Az egyes eljárásokhoz tartozó értékeket módszertani okokból és az üzleti titok védelmére tekintettel nem közöljük ((A) melléklet A.44-46. bekezdések).

Eljárás	VT határozat éve
vj-143/2008 Növényvédő Kamara önszabályozás	2010.
vj-061/2009 Gekko franchise	2010.
vj-146/2009 Primagáz/Intergas fúzió	2010.
vj-153/2009 Holcim/VSH fúzió	2010.
vj-117/2010 Invitel/Fibernet fúzió	2010.
vj-029/2008 Taxi kartell	2011.
vj-074/2008 E.On TITÁSZ közvilágítás	2011.
vj-134/2008 Malom kartell 2	2011.
vj-212/2009 Invitel díjcsomagok	2011.
vj-136/2009 Mosonmagyaróvári temetkezés	2011.
vj-042/2010 Axel Springer / Ringier fúzió	2011.
vj-003/2008 GYSEV / MÁV Cargo kartell	2012.